

Holmöarkipelagen - NRO24084

Areal: 24 223 ha **Kartblad:** 20K, 20L

Kommun: Umeå

Riksvärde: Skärgårdslandskap, geovetenskap, myrkomplex, skogslandskap, flora, fauna

Holmöarkipelagen är belägen nordost om Umeälvens mynning i Västra Kvarken. Den omfattar två stora öar, Holmön och Ängesön, samt ytterligare ett flertal större och mindre öar och skär. De högsta punkterna drygt 20 m ö h, ligger på Holmöns norra del.

Vattenområdet i Kvarken är relativt grunt och utgör ett gränsområde mellan två vattenregioner. Av denna anledning möts flera biogeografiska utbredningsgrupper i området. Att flera arter når sina utbredningsgränser i området gör att de omgivande vattnen är av marint naturvårdsintresse. Området fungerar bra som demonstrationslokal både för undervisning och forskning.

Öarna har stränder med varierande lutning och en alltifrån mycket bruten till relativt rak strandlinje. Landområdena karakteriseras av en drumlintopografi med inslag av De Geermoräner på och mellan drumlinerna.

Landhöjningen på 0,85 cm/år medför att fjärdar avsnörs och så småningom bildar sjöar. På öarna finns instruktiva serier med olika övergångsstadier från havsvik till sjö. På norra Holmön finns vidsträckta klapperfält. Små klappervallar kröner också flera av de små utsatta öarna. Generellt dominerar moränstränder som oftast är starkt svallade. Skyddade sedimentstränder med ett heltäckande växttäckte finns endast inne i vikarna. Sandstränder är ovanliga och av mycket begränsad storlek.

Vegetationen på Holmöarna är mångformig med barrskog som dominerande vegetationstyp framför allt på de större öarna. På de södra delarna dominerar granskog, medan de högre belägna partierna på de norra delarna har övervägande tallskog.

På hållmarkerna finns både tall- och granskog. På Ängesön finns hållmarker med björkdominerad skog och större sammanhängande björkskogspartier återfinns på öns södra del. Längs Holmöns och Ängesöns östra sida finns mindre rönnskogar, främst på utskjutande uddar och skär.

Vegetationen på de mindre öarna Grossgrundet, Holmögadd samt Lilla och Stora Fjäderägg karakteriseras av rishedar med ljung och kråkris. Stränderna kantas vanligen av gråalbårder av olika bredd beroende på strandens lutning och exposition. Strandfloran är mycket varierad och består av allt från zonerad ängsvegetation på skyddade sedimentrika stränder till lavvegetation på exponerade klippor.

Myrar, både av kärr- och mosssetyp, finns främst på Holmön och Ängesön. Holmöarnas myrar är representativa för kustnära våtmarker i olika successionsstadier efter landhöjningen. Myrarna har också ornitologiska värden med bl.a. häckande smålom, trana, gluttnäppa och grönben. Åkermarker och annan starkt kulturpåverkad mark finns främst kring bebyggelsen på Holmön.

Holmöarna är värdefulla för fågellivet dels som rastlokal för passerande flyttfåglar, dels som häckningslokal. Knappt 230 fågelarter har iakttagits på Holmöarna, varav ett drygt 100-tal kan anses som årligt häckande. Kustfågelfaunan är särskilt rik t.ex. har tobisgrisslan och svärtan mycket starka stammar på Holmöarna även i ett riksperspektiv.

Bottnarna runt Holmöarna är långgrunda och starkt påverkade av vattenrörelser och ispressning. De består mest av block, sten och grus, medan mjukbottnar bara finns i skyddade vikar och på djupare områden. Eftersom området ligger på gränsen mellan Bottenvikens näringsfattiga och lågproduktiva vattenregion och det något saltare, näringsrikare och mer produktiva Bottenhavet är det ett växt- och djurgeografiskt gränsområde. Salthalten, som varierar mellan 3,5 - 5 ‰ utgör en kritisk gräns för många vattenlevande organismer som därför har sina nordliga utbredningsgränser här, t.ex. havstulpanen.

De sandiga-finkorniga bottnarna saknar ofta kärlväxtvegetation eller har en mycket sparsam vegetation med bl.a. trådnate. På grunda bottnar domineras vegetationen av fingreniga alger (grönslickarter och kransalger, mest Characeer). Under 6-7 m djup är

bottnarna så gott som vegetationslösa. Inom området finns uppehållsplatser för vikaresäl samt lek- och uppväxtområden för sik och strömning. Torsken har sin nordgräns i området. Bottendjuren är övervägande av sötvattenursprung. Betande snäckor är vanliga på bottnar med vegetation medan oligocheter, skorv, vitmärla och östersjömussla dominerar de vanligen vegetationslösa finsedimentbottnarna. Östersjömusslan befinner sig här strax söder om sin nordliga utbredningsgräns i Bottenviken.